

MRF 2024.218

Planklagenævnets afgørelse af 26. september 2024, j.nr. 24/05820 og 24/05821

Stadfæstet Randers Kommunes landzonetilladelse til etablering af et ca. 14,5 km langt 2 m højt hegn omkring 587 ha af Naturnationalpark Fussingø delvist beliggende i Natura 2000-område samt afgørelse om, at færreste ikke krævede landzonetilladelse. Kommunen var ikke afskåret fra at anvende Naturstyrelsens væsentlighedsvurdering fra juni 2021 efter habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, da senere projektændringer om bortskydning af kron dyr ikke havde betydning for vurderingen.

Sagen vedrørte Naturstyrelsens ansøgning om etablering af hegn og færreste til brug for Naturnationalpark Fussingø på Naturstyrelsens ejendom, Kronjylland, omfattende et samlet areal på ca. 1.168 ha beliggende i landzone i et område, der i kommuneplanen var udpeget som værdifuldt kulturmiljø og bevaringsværdigt landskab med ådal og økologiske forbindelser. Størstedelen af ejendommen var beliggende i fredskov og en del lå i Natura 2000-område nr. 30, Lovns Bredning, og der fandtes bl.a. § 3-beskyttede vandløb og naturtyper i form af mose, sø, eng og overdrev på dele af ejendommen. Efter ansøgning fra Naturstyrelsen meddelte Miljøstyrelsen på grundlag af naturbeskyttelseslovens § 61 a tilladelse til etablering af Naturnationalpark Fussingø som et stort sammenhængende naturområde på ca. 833 ha, hvor udsætning af stude og kronvildt skulle bidrage til, at naturen over årene blev vildere og udviklede sig dynamisk. Som led heri ønskede Naturstyrelsen at etablere et ydre hegn rundt om naturnationalparken og et indre hegn omkring hovedbygninger, der skulle sikre et naturligt græsningstryk fra stude og kronvildt. Hegnet skulle opføres som et vildthege med en højde på ca. 2 m og skulle omkranse ca. 587 ha inkl. søbunden inden for de flydespærringer, som ville blive etableret i Fussing Sø. Hegnet ville få en samlet længde på ca. 14,5 km og opføres med træpæle og et trådnæt af stål. Efter henvendelse fra foreningen Fri Natur havde Randers Kommune i januar 2023 truffet afgørelse om, at etablering af hegn og færreste til brug for Naturnationalpark Fussingø ikke krævede landzonetilladelse, da der var tale om almindelig hegning til dyrehold. Efter klage blev denne afgørelse ophævet og hjemvist af Planklagenævnet i **MRF 2023.109 Pkn**, idet hegnet ikke kunne anses for et sædvanligt landbrugsmæssigt hegn og derfor krævede landzonetilladelse, men uden at nævnet tog stilling til konsekvensvurdering efter planhabitatbekendtgørelsen. I **MRF 2023.171 Mfk** traf Miljø- og Fødevarerklagenævnet afgørelse om ikke at give medhold i en klage over Miljøstyrelsens screeningsafgørelse af 1. august

2022 efter miljøvurderingslovens § 21 i forbindelse med styrelsens tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 61 a til naturnationalparken, og i **MRF 2023.170 Mfk** stadfæstede nævnet tilladelsen efter naturbeskyttelseslovens § 61 a. Efter Planklagenævnets hjemvisning af kommunens afgørelse vedr. landzonetilladelsen i **MRF 2023.109 Pkn** meddelte kommunen i maj 2024 placerings- og udformningstilladelse efter planlovens § 36, stk. 2, til etablering af hegnet og landzonetilladelse efter § 35, stk. 1, til sideanlæg og traf samtidig afgørelse om, at færrestene ikke krævede landzonetilladelse. Det fremgik af afgørelsen, at kommunens væsentlighedsvurdering af projektets påvirkning på Natura 2000-området og bilag IV-arter havde karakter af en henvisning til Naturstyrelsens væsentlighedsvurdering fra juni 2021, der var revideret i maj 2022. Afgørelsen blev påklaget af Fri Natur og en beboer i området, der anførte, at kommunen havde henholdt sig til Naturstyrelsens tidligere væsentlighedsvurdering, uanset at der efterfølgende var sket projektændringer, herunder om bortskydning af kron dyr hvorfor kommunen selv skulle have foretaget en væsentlighedsvurdering. Naturstyrelsen anmodede under klagesagen om ophævelse af den opsættende virkning af klagen over landzonetilladelsen, hvilket Planklagenævnet afslog i **MRF 2024.207 Pkn**. For så vidt angik hovedsagen fandt Planklagenævnet, at der ikke var grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at projektet ikke ville påvirke Natura 2000-området væsentligt, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 4, stk. 1. Nævnet bemærkede, at der ikke var noget til hinder for, at kommunen anvendte den af Naturstyrelsen udarbejdede væsentlighedsvurdering vedr. det samlede projekt for etablering af naturnationalparken, men at kommunen skulle foretage en selvstændig vurdering, der skulle indgå i afgørelsen og tage højde for evt. relevante ændringer i projektet eller ændringer i øvrigt, der kunne påvirke vurderingen, som var indtruffet mellem tidspunktet for væsentlighedsvurderingen og kommunens afgørelse. I forhold til den

konkrete sag fandt nævnet, at de projektændringer, klagerne henviste til, ikke havde væsentlig betydning for væsentlighedsvurderingen, da krondyr ikke var på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, og da både Naturstyrelsen og kommunen havde oplyst, at der ikke skulle ske bortskydning af eksisterende bestand af krondyr. Herefter tog nævnet stilling til, om de forskellige forhold var omfattet af eller undtaget fra krav om landzonetilladelse. Et enstemmigt nævn fandt, at færisterne ikke var omfattet af krav om landzonetilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 1, nr. 9, idet de var en naturlig del af et offentligt vejsystems forløb. Nævnet fandt, at hegnet med de dertilhørende flydespærringer var erhvervsmæssigt nødvendigt for land- og skovbrugsejendommens særlige drift som naturnationalpark, hvorfor forholdet ikke udløste krav om landzonetilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 1 nr. 3, idet nævnet fremhævede, at heg-

net skulle tjene ejendommens drift som naturnationalpark og dyrehold, og at behovet herfor var af en anden art og af et andet omfang end det, der gjorde sig gældende i forhold til traditionel land- og skovbrugsdrift. Da hegnet ikke skulle etableres i tilknytning til eksisterende bebyggelse, krævede det dog placerings- og udformningstilladelse efter planlovens § 36, stk. 2. Et enstemmigt nævn fandt herefter, at der kunne meddeles placerings- og udformningstilladelse til hegnet, selvom det medførte væsentlige visuelle påvirkninger, da det måtte lægges til grund, at hegnet i videst mulige omfang skulle tilpasses landskabet henset til, at hegnet skulle understøtte driften af en naturnationalpark. Endelig fandt et enstemmigt nævn, at der kunne meddeles landzonetilladelse til sideanlæggene, da de ikke stred væsentligt mod landskabelige eller naturmæssige hensyn. På den baggrund stadfæstede nævnet i det hele kommunens landzonetilladelse.

Kommentar: Afgørelsen er en opfølgning på Planklagenævnets afgørelse i **MRF 2023.109 Pkn**, mens Miljø- og Fødevarerklagenævnet i **MRF 2023.171 Mfk** tog stilling til Naturstyrelsens væsentlighedsvurdering af tilladelsen efter naturbeskyttelseslovens § 61 a til etablering af Naturnationalpark Fussingø i forbindelse med nævnets stadfæstelse af VVM-screeningen, hvilket samlet betød, at Naturstyrelsen undgik en VVM-tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25. Se kritisk hertil Pagh: Tfm 2023, s. 357. Selvom der kan rejses tvivl om, hvorvidt det var tilstrækkeligt med en væsentlighedsvurdering af projektet, må det tiltrædes, at der ikke er noget i vejen for, at kommunen tog udgangspunkt i den væsentlighedsvurdering, som var gennemført af Naturstyrelsen, når der samtidig var taget højde for de projektændringer, som var sket efter væsentlighedsvurderingens gennemførelse. Til nævnets vurdering må dog supplerende anføres, at nedskydning af kronvildt, der er begrundet med at sikre græsningsarealer i Natura 2000-området, kan have en sådan virkning på Natura 2000-området og de arter og naturtyper, som området er udpeget for, at dette i sig selv kan udløse krav om fornyet væsentlighedsvurdering, som det bl.a. illustreres af EU-Domstolens dom i sag C-66/23 (**MRF 2024.123**), hvilket der ikke ses at være taget højde for i Planklagenævnets vurdering.

**AFGØRELSE
i klagesager om Randers Kommunes landzonetilladelse til etablering
af hegn og sideanlæg til Naturnationalpark Fussingø, samt afgørelse
om, at færreste ikke kræver landzonetilladelse**

Randers Kommune gav den 6. maj 2024 landzonetilladelse til etablering af et hegn og sideanlæg til passage af hestekøretøjer til brug for Naturnationalpark Fussingø, samt traf afgørelse om, at færreste ikke kræver landzonetilladelse.

Foreningen Fri Natur og en beboer i området har klaget over afgørelsen.

I denne afgørelse har Planklagenævnet behandlet følgende spørgsmål:

- Om afgørelsen er i strid med planhabitatbekendtgørelsen i forhold til vurdering af påvirkning af Natura 2000-områder.
- Om færrestene er undtaget fra kravet om landzonetilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 1, nr. 9.
- Om hegnet er undtaget fra kravet om landzonetilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 1, nr. 3.
- Om hegnet kræver udformnings- og placeringstilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 2.
- Om der kan gives landzonetilladelse til placering og udformning af hegn og sideanlæg.

Planklagenævnet har ikke behandlet de øvrige klagepunkter i sagen.

Planklagenævnet stadfæster afgørelsen. Det betyder, at kommunens afgørelse gælder.

Planklagenævnet

Toldboden 2
8800 Viborg

Tlf.: 72 40 56 00
CVR-nr.: 37795526
Nævnets e-mail:
plan@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

1. Sagernes oplysninger

1.1. Ejendommen og kommuneplanen for området

Klagesagerne vedrører en ansøgning om tilladelse til etablering af et ca. 14,5 km langt hegn, herunder to flydespærringer, fem sideanlæg til passage af hestekøretøjer, samt fem færister til brug for Naturnationalpark Fussingø.

De berørte matrikler ligger i landzone. Matriklerne er ejet af Naturstyrelsen og er en del af en ejendom, som er noteret som landbrugsejendom på i alt ca. 1.184 ha. Ejendommen anvendtes både som landbrugs- og skovbrugs-ejendom inden den ansøgte etablering af Naturnationalparken Fussingø.

Det ansøgte placering på matriklerne fremgår af Bilag 1 med billedmateriale sidst i denne afgørelse.

Det ansøgte ligger i et område, der er udpeget som et område med naturbeskyttelsesinteresser, geologiske bevaringsværdier, økologiske forbindelser, bevaringsværdigt landskab, værdifulde kulturmiljøer, og delvist i et område udpeget som lavbundsareal i kommuneplan 2021 for Randers Kommune. Det ansøgte ligger uden for kommuneplanens rammer.

De berørte matrikler ligger delvist i et fredet område og inden for skovbygelinje og søbeskyttelseslinje, og der er fredskov på størstedelen af matriklerne. Der er flere steder inden for de berørte matrikler udpeget fortidsminder i form af rundhøje. De berørte matrikler ligger inden for Natura 2000-område N30, Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal, der omfatter habitatområde H30, og der er enge, moser, overdrev og søer, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

1.2. Forløb før afgørelsen

Naturstyrelsens ansøgning af 21. juli 2021

Naturstyrelsen ansøgte den 21. juli 2021 om et samlet projekt vedrørende Naturnationalpark Fussingø, og projektet omhandlede primært etablering af et ca. 14,5 km langt hegn med en højde på ca. 2 m, som skulle indhegne et areal på i alt ca. 570 ha. Hegnet skulle ligeledes bestå af to flydespærringer i Fussing Sø. Endvidere ansøgte der om fem færister og fem sideanlæg til passage af hestekøretøjer hertil.

Det fremgik af ansøgningen om naturnationalparker generelt, at naturnationalparkerne udlægges til store sammenhængende områder med helårsgræsning med udsætning af store planteædere. Skov- eller landbrugsproduktion i områderne indstilles, hvorved skovene vil rumme større mængder dødt ved, og der vil tages yderligere skridt til at genskabe en mere naturlig hydrologi i landskabet. Naturnationalpark Fussingø omfatter samlet ca. 833 ha, hvoraf der skal indhegnes et areal på ca. 570 ha, da selve Fussing Sø ikke indhegnes.

Det fremgik af ansøgningen, at hegnet skulle bestå af en ydre og indre hegnslinje, hvor den ydre hegnslinje på ca. 11 km skulle indhegne hele naturnationalparken, mens den indre hegnslinje på ca. 1,9 km skulle indhegne Fussingø Slot, Gammelhaven og badepladsen Grovevej. Endvidere fremgik det af ansøgningen, at hegnet skulle huse kronvildt og skulle indeholde mindre åbninger i bunden, således at mindre dyr som hare, ræv, grævling og rådyr kunne passere hegnet. Hegnet skulle opføres med træpæle, som placeres med 5-7 m afstand, og med trådnæt med en maskestørrelse på 5-7,5 cm x 10-12,5 cm, og skulle indeholde en række stilåger.

Det fremgik af ansøgningen, at de to flydespærringer skulle være ca. 700 m og ca. 1.000 m, og skulle ligge så højt i vandet, at et svømmende dyr ikke kunne kigge over dem eller springe over dem.

Endvidere fremgik det af ansøgningen, at de fem færister ville blive placeret hvor de offentlige veje krydsede hegnslinjen, og der ville blive etableret sideanlæg for passage af hestekøretøjer hertil på i alt 125 m².

Med Naturnationalpark Fussingø etableres der et stort sammenhængende naturområde på ca. 833 ha, hvor udsætning af stude og kronvildt skal bidrage til, at naturen bliver vildere og udvikler sig dynamisk hen over årene.¹

Projektet er udarbejdet i medfør af naturnationalparkloven, som er vedtaget den 3. juni 2021.²

Randers Kommunes afgørelse af 17. januar 2023

På baggrund af en henvendelse fra foreningen Fri Natur traf Randers Kommune den 17. januar 2023 afgørelse om, at etableringen af hegnet og færisterne til brug for Naturnationalpark Fussingø, ikke krævede landzonetilladelse.

Kommunen lagde vægt på, at der var tale om hegning med låger og tilhørende færister mv., hvorfor der var tale om almindelig hegning til dyrehold, hvilket ifølge kommunens vurdering ikke kræver landzonetilladelse.

Foreningen Fri Natur klagede efterfølgende til Planklagenævnet over afgørelsen.

¹ <https://naturstyrelsen.dk/vildere-natur/naturnationalparker/naturnationalpark-fussingoe>

² [Lov nr. 1177 af 8. juni 2021](#) om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven (Adgang til at etablere naturnationalparker og obligatorisk digital kommunikation).

Planklagenævnets afgørelse af 17. maj 2023

Planklagenævnet ophævede den 17. maj 2023 Randers Kommunes afgørelse af 17. januar 2023, og hjemviste sagen til fornyet behandling.³

Et flertal på ni af nævnets 11 medlemmer fandt, at det ansøgte udgjorde bebyggelse efter planlovens landzonebestemmelser og derfor krævede landzonetilladelse. Flertallet lagde vægt på, at hegnets længde og omfang adskilte sig fra et sædvanligt hegn, samt at det i forarbejderne til naturnationalparkloven er forudsat, at et hegn kan blive anset for bebyggelse, henset til højden, materialerne, farverne og længden, og at store hegn eller lange hegn således ville kunne kræve landzonetilladelse. Endvidere fandt flertallet, at det ansøgte ville medføre en væsentlig visuel påvirkning af landskabet. Flertallet lagde endvidere vægt på hensynet til at undgå uønsket præcedens.

1.3. Afgørelsen, der er klaget over

På baggrund af Planklagenævnets afgørelse af 17. maj 2023 om ophævelse af Randers Kommunes afgørelse af 17. januar 2023, og hjemvisning af sagen, har Randers Kommune foretaget fornyet behandling af sagen og gav den 6. maj 2024 placerings- og udformningstilladelse til etablering af et ca. 14,5 km langt hegn med to flydespærringer og landzonetilladelse til fem sideanlæg til passage af hestekøretøjer til brug for Naturnationalpark Fusingø, samt traf afgørelse om, at fem færister ikke kræver landzonetilladelse.

Kommunen vurderede, at hegnet er erhvervsmæssigt nødvendigt, jf. planlovens § 36, stk. 1, nr. 3, og derfor som udgangspunkt ikke kræver landzonetilladelse, men da hegnet placeres uden tilknytning til eksisterende bebyggelse vurderede kommunen, at der skulle gives en placerings- og udformningstilladelse, jf. § 35, stk. 1, jf. § 36, stk. 2.

Endvidere vurderede kommunen, at etableringen af fem færister er undtaget fra kravet om landzonetilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 1, nr. 9, da bestemmelsen omfatter veje og vejanlæg, samt at der kunne gives landzonetilladelse til fem sideanlæg til passage af hestekøretøjer, jf. planlovens § 35, stk. 1.

Det fremgår af kommunens afgørelse, at kommunen har foretaget en vurdering af, om det ansøgte kan påvirke Natura 2000-områder væsentligt, eller beskadige yngle- og rasteområder for bilag IV-arter eller beskadige bilag IV-plantearter. Kommunen har herved henvist til en væsentlighedsvurdering foretaget af Naturstyrelsen, som blev foretaget tidligere i projektfasen i juni 2021 (revideret i maj 2022), hvoraf det fremgik, at det kunne udelukkes, at projektet kunne påvirke Natura 2000-områdets bevaringsmålsætninger væsentligt, samt at projektet ikke ville beskadige eller

³ Planklagenævnets afgørelse af 17. maj 2023 i sag 23/01880. Afgørelsen kan ses på afgørelsesportalen: <https://pkn.naevneneshus.dk/>

ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter (spidssnudet frø, stor vandsalamander, markfirben, grøn kølleguldsmed, stor kærguldsmed, odder, ulv samt flagermusarterne dam-, vand-, trold-, dværg-, pipistrel-, brun-, syd- og frynseflagermus samt brun langøre).

1.4. Klagerne og bemærkningerne hertil

Planklagenævnet har under sagens behandling modtaget de dokumenter vedrørende sagens indhold, der fremgår af Bilag 2 sidst i denne afgørelse.

Planklagenævnet modtog klagerne fra kommunen den 12. juni 2024.^{4 5}

Klagerne og de bemærkninger, der er modtaget i klagesagerne, er alene kort gengivet i afgørelsen, men de er indgået i sagsbehandlingen i deres helhed.

Planklagenævnet har i forbindelse med klagesagerne modtaget en anmodning om at ophæve den opsættende virkning af klagerne.

Planklagenævnet traf den 4. juli 2024 afgørelse om ikke at ophæve den opsættende virkning af klagerne.

2. Planklagenævnets bemærkninger og afgørelse

2.1. Planklagenævnets behandling af sagen

I sagens behandling har følgende medlemmer deltaget: Helle T. Anker (formand), Heidi Bank, Ulf Kjellerup, Thomas Klyver, Flemming D. Larsen, Karsten Lauritsen, Jonas V. K. Nielsen, Henrik Stjernholm, Helle Søeberg, Keld K. Sørensen, Flemming Thornæs.

2.2. Planklagenævnets kompetence

Planklagenævnet kan tage stilling til en kommunes afgørelse efter planlovens § 35, stk. 1 (landzone), jf. lovens § 58, stk. 1, nr. 1.⁶

Planklagenævnet kan desuden tage stilling til retlige spørgsmål i forbindelse med en kommunes øvrige afgørelser efter planloven, jf. lovens § 58, stk. 1, nr. 3. Det er et retligt spørgsmål, om et bestemt forhold er undtaget fra kravet om landzonetilladelse.

2.3. Påvirkning af Natura 2000-områder

2.3.1. Klagerne

Klagerne anfører, at der ikke skal gives landzonetilladelse til det ansøgte, da kommunen ikke selv har foretaget en væsentlighedsvurdering eller konsekvensvurdering efter habitatreglerne, men udelukkende har henholdt sig til Naturstyrelsens væsentlighedsvurdering fra maj 2022. Klagerne anfører

⁴ Sagsnr. 24/05820 – klagenr. 1062504.

⁵ Sagsnr. 24/05821 – klagenr. 1062377.

⁶ Bekendtgørelse af lov om planlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 572 af 29. maj 2024.

hertil, at der er sket projektændringer, som ikke indgår i Naturstyrelsens væsentlighedsvurdering, herunder det forhold, at der vil ske bortskydning af den eksisterende bestand af kronstyr.

2.3.2. Generelt om Natura 2000-områder i forbindelse med landzonetilladelser

I fuglebeskyttelsesdirektivet⁷ og habitatdirektivet⁸ er der fastsat regler om oprettelse af internationale beskyttelsesområder. Der er på den baggrund oprettet Natura 2000-områder, som omfatter habitatområder efter habitatdirektivet og/eller fuglebeskyttelsesområder efter fuglebeskyttelsesdirektivet. Nogle af Natura 2000-områderne omfatter desuden Ramsar-områder efter Ramsar-konventionen. Habitatområderne er udpeget til beskyttelse af bestemte naturtyper og/eller dyre- eller plantearter, og fuglebeskyttelsesområderne til beskyttelse af bestemte fuglearter. De naturtyper eller arter, der er beskyttede i det konkrete habitat- eller fuglebeskyttelsesområde, kaldes udpegningsgrundlaget for området.

Habitatdirektivet er implementeret i dansk ret i flere regelsæt, bl.a. planhabitatbekendtgørelsen.⁹

Før der træffes afgørelse om landzonetilladelse efter planlovens § 35, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt (væsentlighedsvurdering), jf. planhabitatbekendtgørelsens § 4, stk. 1, jf. § 5, stk. 1, nr. 2.

Hvis det ikke kan udelukkes, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område, jf. § 4, stk. 2. Viser vurderingen, at det ikke kan udelukkes, at projektet kan skade Natura 2000-områdets integritet, kan der som hovedregel ikke meddeles landzonetilladelse til det ansøgte. Der kan dog under særlige betingelser ske fravigelse af hovedreglen, jf. § 6.

Planhabitatbekendtgørelsens § 5 må antages også at gælde for tilladelser til udformning og placering efter planlovens § 36, stk. 2, jf. § 35, stk. 1.

Bestemmelsen i planhabitatbekendtgørelsens § 4 gælder både ved landzonetilladelser i og uden for Natura 2000-områderne. Ved tilladelser uden for områderne skal myndigheden derfor også tage stilling til, om projektet kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

⁷ Oprindeligt Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle. Det oprindelige direktiv og senere ændringer er nu kodificeret i Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle.

⁸ Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

⁹ Bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

2.3.3. Planklagenævnets vurdering

Den konkrete sag vedrører opførelse af et hegn til Naturnationalpark Fusingø, som ligger i Natura 2000-område N30, Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal, som omfatter habitatområde H30, Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, Skravad Bæk.

Udpegningsgrundlaget for habitatområde H30 er Kildevældsvindelsnegl, Grøn kølleguldsmed, Stor kærfuldsmed, Bæklampret, Flodlampret, Stavsild, Stor vandsalamander, Damflagermus, Odder, Spættet sæl, Gul Stenbræk, Blank seglmos, Sandbanke, Vadeflade, Lagune, Bugt, Rev, Strandvold med enårige planter, Strandvold med flerårige planter, Kystklint/klippe, Enårig strandengsvegetation, Strandeng, Forklit, Grå/grøn klit, Klithede, Søbred med småurter, Kransnålalge-sø, Næringsrig sø, Brunvandet sø, Vandløb, Våd hede, Tør hede, Enekrat, Tørt kalksands-overdrev, Kalkoverdrev, Surt overdrev, Tidvis våd eng, Urtebræmme, Nedbrudt højmos, Hængesæk, Tørvelavning, Kildevæld, Riggær, Bøg på mor, Bøg på mor med kristtorn, Bøg på muld, Ege-blandskov, Stilkekrat, Skovbevokset tørvemose og Elle- og askeskov.

Det fremgår af væsentlighedsvurderingen, at:

*Hegnudformning (trådhegn) vil tillade alle dyr mindre end dette at passere uhindret, ligesom hegnet eller flydespærringen ikke vil fungere som barriere for spredning af planter. I forhold til Bilag II-arter på udpegningsgrundlaget for H30 vurderes hegnet alene kunne fungere som potentiel barriere for odder og ikke for flagermus. Da der i hegnet etableres faunapassager i form af mindre åbninger på 30*50 cm, der tillader dyr op til rådyr at passere hegnet, vurderes det, at odder vil kunne passere. Odderen kan desuden dykke under flydespærringen. For arter opført på habitatdirektivets bilag IV vurderes det, at hverken odder, flagermus eller ulv (hvis den skulle indfinde sig i området) kan blive påvirket af hegnets barrierevirkning grundet åbningerne i hegnet og det, at odder (og ulv) kan dykke under flydespærringen.*

Planklagenævnet bemærker, at væsentlighedsvurderingen fra juni 2021 er revideret i maj 2022, men uden væsentlige indholdsmæssige ændringer, herunder i konklusionen.

Et enstemmigt Planklagenævn finder, at der ikke er grundlag for at tilside-sætte kommunens vurdering af, om projektet vil påvirke Natura 2000-området væsentligt, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Nævnet lægger herved vægt på, at der ikke er noget til hinder for, at kommunen anvender den af Naturstyrelsen udarbejdede væsentlighedsvurdering, som vedrører det samlede projekt, som etableringen af en naturnationalpark udgør. Kommunen skal dog foretage en selvstændig vurdering, som skal indgå i afgørelsen, jf. planhabitatbekendtgørelsens § 4, stk. 1, li-

gesom kommunen i vurderingen skal tage højde for evt. relevante ændringer i projektet eller ændringer i øvrigt, der kan påvirke vurderingen, som er indtruffet mellem tidspunktet for væsentlighedsvurderingen og kommunens afgørelse.

Nævnet vurderer, at de projektændringer klagerne henviser til, ikke har en væsentlig betydning for væsentlighedsvurderingen, da krondyr ikke er på udpegningsgrundlaget, samt at både Naturstyrelsen og Randers Kommune i øvrigt oplyser, at der ikke skal ske bortskydning af eksisterende bestand af krondyr. Nævnet finder samlet set, at der ud fra klagerne og sagens oplysninger i øvrigt, ikke er grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering.

2.4. Undtagelse fra kravet om landzonetilladelse til hegn og færister

2.4.1. Klagerne

Klagerne vedrører en landzonetilladelse til placering og udformning af et 14,5 km langt hegn med en højde på ca. 2 m og med to flydespæringer, og landzonetilladelse til fem sideanlæg til passage af hestekøretøjer, samt en afgørelse om, at fem færister ikke kræver landzonetilladelse.

Planklagenævnet har derfor fundet anledning til at vurdere, om de forskellige forhold er omfattet af en bestemmelse om undtagelse fra kravet om landzonetilladelse.

2.4.2. Byggeri til brug for offentlige trafik anlæg

Byggeri, der i bygningsreglementet er fritaget for krav om byggetilladelse, og som etableres til brug for et offentligt trafik anlæg, kræver ikke landzonetilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 1, nr. 9.

I henhold til § 4, stk. 1, nr. 1, i bygningsreglementet (BR18) gælder bygningsreglementet ikke for broer, tunneler og andre anlæg til trafikale formål, som udføres af eller godkendes af vej-, jernbane- eller andre myndigheder eller selskaber, der ved lov er ansvarlige for byggearbejdet.

Ifølge landzonevejledningen omfatter planlovens § 36, stk. 1, nr. 9, også veje.¹⁰

2.4.3. Generelt om undtagelse for driftsbygninger på land- og skovbrugsejendomme

Byggeri, der er erhvervmæssigt nødvendigt for driften af den pågældende landbrugsejendom og/eller skovbrugsejendom, kræver ikke landzonetilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 1, nr. 3.

¹⁰ Vejledning om landzoneadministration – Erhvervsstyrelsen, juli 2018, s. 28.

Erhvervsmæssig nødvendighed

For at en bygning kan betragtes som *erhvervsmæssigt* nødvendig for en landbrugsejendom, er det en forudsætning, at bygningen skal benyttes i forbindelse med den *jordbrugsmæssige udnyttelse af ejendommen*, og at der er tale om et dyrehold eller planteavl af et *vist omfang og/eller af en vis karakter*. Det er ikke et krav, at der er tale om en aktuelt overskudsgivende aktivitet, eller at det er ejernes eller brugernes primære indtægt.

For at kunne anses for erhvervsmæssig nødvendig for en skovbrugsejendom, må en driftsbygning ifølge Vejledning om landzoneadministration skulle tjene skovdriften og ikke f.eks. jagt- eller landbrugsmæssige formål, ligesom der ikke må være tale om bygninger til brug for entreprenørvirksomhed i andre skove end den, hvori de opføres. I skove, hvor der bruges traktor, kan en mindre garage være en nødvendig driftsbygning. I skove med et bevokset areal over 50 ha kan maskinhuse være nødvendige.¹¹

Ifølge § 11, stk. 1, i skovloven må der på fredskovspligtige arealer bl.a. ikke opføres bygninger. Bestemmelsen gælder dog ikke for byggeri, arbejdsskure på op til 10 m², anlæg eller terrænændringer, som er nødvendige for skovdriften, jf. skovlovens § 11, stk. 2, nr. 1.¹²

Ved lov om etablering af naturnationalparker blev der i skovloven tilføjet § 11, stk. 2, nr. 3, hvorefter bygninger, anlæg eller terrænændringer i en naturnationalpark omfattet af en tilladelse efter lov om naturbeskyttelse, som er nødvendige for at styrke områdets natur og biodiversitet, ikke kræver tilladelse efter skovlovens § 11, stk. 1.

2.4.4. Planklagenævnets vurdering

Færistene

Et enstemmigt Planklagenævn finder, at der ikke er grundlag for at tilside-sætte kommunens vurdering af, at de ansøgte fem færiste, ikke kræver landzonetilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 1, nr. 9.

Nævnet lægger herved vægt på, at færistene er en naturlig del af et offentligt vejsystems forløb, og derfor må være undtaget fra kravet om landzonetilladelse, jf. § 36, stk. 1, nr. 9.

Hegnet

Et enstemmigt Planklagenævn finder, at der ikke er grundlag for at tilside-sætte kommunens vurdering af, at det ansøgte ca. 14,5 km lange hegn, med en højde på ca. 2 m og med tilhørende to flydespærringer i Fussing Sø, er erhvervsmæssigt nødvendigt for land- og skovbrugsejendommens særlige drift som naturnationalpark og dermed ikke kræver landzonetilladelse, jf. planlovens § 36, stk. 1, nr. 3.

¹¹ Vejledning om landzoneadministration, 2018 (opdateret november 2019), afsnit 3.5.

¹² Lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023 om skove.

Nævnet lægger herved vægt på, at hegnet skal tjene ejendommens drift som nationalpark og dyrehold, og at dette behov er af en anden art og omfang end det, der gælder ved traditionel land- og skovbrugsdrift.

Der er således ikke efter planloven grundlag for at nægte opførelsen af det ansøgte hegn. Nævnet vurderer dog, at da hegnet ikke skal etableres i tilknytning til eksisterende bebyggelse, kræver hegnet en placerings- og udformningstilladelse, jf. planlovens § 35, stk. 1, jf. § 36, stk. 2.

Spørgsmålet er herefter, om der kan gives en landzonetilladelse til placering og udformning af hegnet.

2.5. Landzonetilladelse til sideanlæg og tilladelse til placering og udformning af hegn og sideanlæg

2.5.1. Klagerne

Klagerne vedrører en landzonetilladelse til placering og udformning af et 14,5 km langt hegn med en højde på ca. 2 m og med to flydespærringer, og landzonetilladelse til fem sideanlæg til passage af hestekøretøjer.

Planklagenævnet har derfor fundet anledning til at vurdere, om der kan gives landzonetilladelse til sideanlæggene, samt placeringen og udformningen af hegnet.

2.5.2. Generelt om landzonetilladelse

I landzone må der ikke uden tilladelse fra kommunen foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer, jf. planlovens § 35, stk. 1.

Hovedformålet med zoneinddelingen og landzonereglerne er at forhindre byspredning i det åbne land og at sikre, at egentlig bymæssig udvikling sker, hvor der gennem planlægningen er åbnet mulighed for det. Det følger af formålsbestemmelsen, at landzonereglerne skal administreres på baggrund af landskabelige, rekreative og arealressourcemæssige hensyn og andre samfundsmæssige interesser, f.eks. trafikale hensyn, samt hensynet til erhvervslivets muligheder for vækst og udvikling.¹³ Ved afgørelsen kan der endvidere tages hensyn til, om det ansøgte vil påføre naboer urimelige gener.

Områder i landzone skal som udgangspunkt friholdes for anden spredt og uplanlagt bebyggelse m.v. end den, der er nødvendig for driften af landbrug, skovbrug og fiskeri. Udover at værne om natur og landskab er varetagelsen af de primære erhvervsinteresser blandt de hensyn, der ligger bag landzonereglerne.

¹³ Bemærkninger til lovforslaget, kapitel 7 (LFF nr. 76 af 23. januar 1991) og (LFF nr. 121 af 25. januar 2017).

Efter hidtidig praksis lægges der stor vægt på lovens almene formål, uanset at den enkelte sags betydning er begrænset. I vurderingen indgår derfor overvejelser om, hvilken betydning afgørelsen kan få for fremtidige lignende sager (præcedensvirkning).

2.5.3. Tilladelse til placering og udformning, jf. § 36, stk. 2

Selvom et byggeri ikke kræver landzonetilladelse efter § 35, stk. 1, som følge af § 36, stk. 1, nr. 3, kræves der tilladelse for så vidt angår beliggenheden og udformningen af bygninger, der opføres uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, jf. planlovens § 36, stk. 2.

Bestemmelsen kan ikke anvendes til at nægte tilladelse til opførelse af erhvervmæssigt nødvendige bygninger på en landbrugsejendom eller landbrugsbedrift, men giver mulighed for at give afslag til en konkret placering og/eller udformning af en bygning. Bestemmelsen tager primært sigte på at beskytte de landskabelige værdier, men giver også mulighed for at inddrage øvrige hensyn, som planlovens landzonebestemmelser skal varetage.

Efter hidtidig praksis skal bebyggelse på en landbrugsejendom så vidt muligt holdes samlet. Opførelse af erhvervmæssigt nødvendige driftsbygninger uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer forudsætter en særlig begrundelse.

I den konkrete vurdering af, om der bør gives landzonetilladelse til en fritliggende placering, indgår navnlig landskabelige forhold, og om der findes placeringsmuligheder i tilknytning til de hidtidige bebyggelsesarealer.

2.5.4. Planklagenævnets vurdering

Placerings- og udformningstilladelse til hegnet

Et enstemmigt Planklagenævn finder, at der kan gives en udformnings- og placeringstilladelse til det ansøgte hegn, jf. planlovens § 35, stk. 1, jf. § 36, stk. 2.

Nævnet lægger herved vægt på, at selvom hegnet kan medføre en væsentlig visuel påvirkning af landskabet, må det efter nævnets opfattelse lægges til grund, at det ansøgte hegn i videst muligt omfang er tilpasset de landskabelige forhold henset til det formål, hegnet skal opfylde. Nævnet lægger således vægt på, at hegnet skal understøtte driften af ejendommen som nationalpark. Ligeledes vil hegnet efter nævnets opfattelse ikke medføre urimelige nabogener. Nævnet lægger hertil vægt på, at hegnet opføres med træpæle med en højde på ca. 2 m og med trådhegn.

Landzonetilladelse til sideanlæggene

Et enstemmigt Planklagenævn finder desuden, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at der kan gives landzonetilladelse til de ansøgte fem sideanlæg til passage af hestekøretøjer.

Nævnet lægger herved vægt på, at sideanlæggene ikke ville stride væsentligt imod landskabelige eller naturmæssige hensyn eller virke dominerende eller visuelt forstyrrende. Ligeledes vurderer nævnet, at sideanlæggene ikke vil medføre urimelige nabogener. Endvidere lægger nævnet vægt på, at sideanlæggene skal understøtte driften af ejendommen som naturnationalpark.

2.6. Forhold, som ikke behandles

Klagerne har anført, at kommunen ikke har udarbejdet en miljøvurdering af projektet efter miljøvurderingsloven.

Dette er imidlertid ikke noget Planklagenævnet har kompetence til at behandle, da det er Miljø- og Fødevareklagenævnet, som behandler klager over afgørelser vedrørende miljøvurdering af projekter efter miljøvurderingsloven. Planklagenævnet bemærker hertil, at der parallelt med klagerne til Planklagenævnet er indgivet klager til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Planklagenævnet har derfor ikke videresendt klagepunktet til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

3. Afsluttende bemærkninger

Planklagenævnet stadfæster Randers Kommunes afgørelse af 6. maj 2024 om landzonetilladelse til etablering af et hegn og sideanlæg til passage af hestekøretøjer til brug for Naturnationalpark Fussingø, samt afgørelse om, at færste ikke kræver landzonetilladelse.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 3 a i lov om Planklagenævnet.¹⁴

Planklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 3, stk. 3, i lov om Planklagenævnet. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. § 3, stk. 4, i lov om Planklagenævnet.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales ikke. Klagegebyrer tilbagebetales kun, hvis nævnet har afvist at behandle sagen, hvis klagen tilbagekaldes, eller hvis nævnet giver klageren medhold eller i øvrigt ændrer den afgørelse, der er klaget over. Det er ikke tilfældet i denne sag. Planklagenævnets afgørelse vedrørende klagegebyret kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Der henvises til § 3 i gebyrbekendtgørelsen for Planklagenævnet.¹⁵

¹⁴ Lov nr. 1658 af 20. december 2016 om Planklagenævnet med senere ændringer.

¹⁵ Bekendtgørelse nr. 108 af 28. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Planklagenævnet.

4. Meddelelse og offentliggørelse af afgørelsen

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Randers Kommune samt for klagerne og disses eventuelle repræsentant via klageportalen. Afgørelsen sendes desuden til eventuelle andre parter i klagesagen som Digital Post.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på <https://pkn.naevneneshus.dk/>. Personoplysninger vil blive anonymiseret. Bilag offentliggøres ikke.

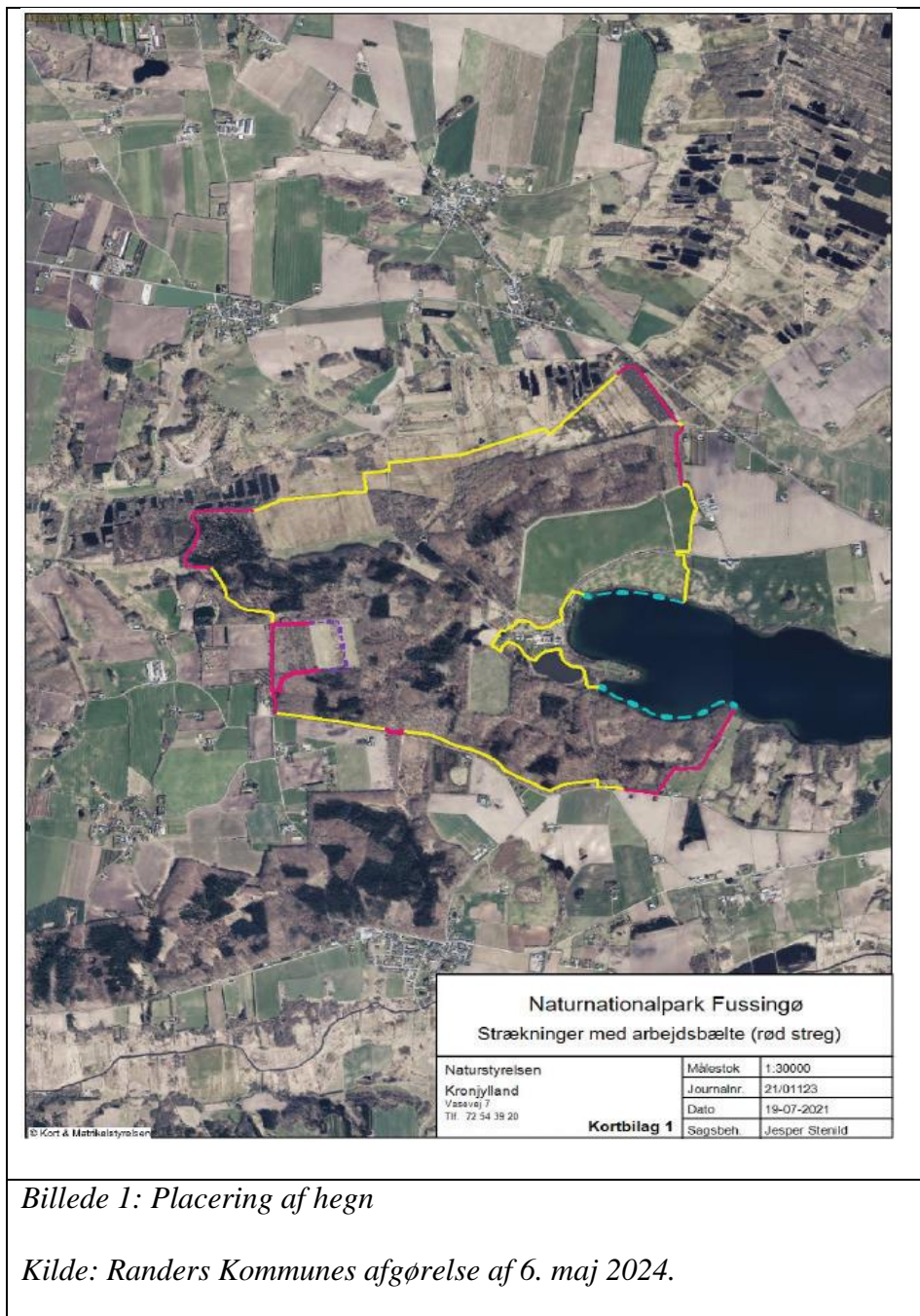
Helle Tegner Anker
Formand

Bilag (Se fra næste side)

Bilag 1 Billedmateriale

Bilag 2 Dokumenter modtaget i klagesagen

Bilag 1 Billedmateriale

Billede 1: Placering af hegn

Kilde: Randers Kommunes afgørelse af 6. maj 2024.

Bilag 2 Dokumenter modtaget i klagesagen

Planklagenævnet har modtaget følgende dokumenter i klagesagen, som vedrører sagens indhold:

Modtaget fra Klager 1:¹⁶

- Klage af 3. juni 2024.
- Bemærkninger af 4. juli 2024.

Modtaget fra Klager 2:¹⁷

- Klage af 30. maj 2024.

Modtaget fra kommunen:

- Bemærkninger af 12. juni 2024.

Modtaget fra Naturstyrelsen:

- Bemærkninger af 20. juni 2024.

¹⁶ Sagsnr. 24/05820, klagenr. 1062504.

¹⁷ Sagsnr. 24/05821, klagenr. 1062377.